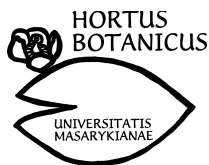

Ročenka 2013

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty
Masarykovy univerzity, Brno, Kotlářská 2, 611 37
www.sci.muni.cz/bot_zahr
zahrada@sci.muni.cz
tel.: +420 549 497 772

Úvod

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, zřízená při založení fakulty v roce 1922 profesorem Podpěrou, je doposud na svém původním místě a její základní vnitřní dispozice, složení sbírek ani poslání se nezměnilo. Svou plochou 1,5 ha se řadí mezi zahrady menší; většinu plochy zabírají sbírkové a expoziční části včetně záhonů systému rostlin, je zde jen velmi malé technické zázemí s komposty a pařeništi. Skleníky mají plochu 1.100 m². Ve venkovní části se pěstuje asi 2.500 taxonů rostlin, z čehož je asi 520 taxonů dřevin. Ve sklenicích je to kolem 3.500 taxonů subtropických a tropických rostlin. Součástí zahrady jsou i sbírky dřevin a péče o zeleň v areálu fakulty (3,5 ha).

Hlavním posláním botanické zahrady je pěstování rostlin, udržování a obměna sbírek tohoto živého materiálu. Sbírkové následně slouží k prezentaci, výuce a výzkumu. Prezentace sbírek probíhá formou jejich zpřístupnění veřejnosti, a to každý den po celý rok, kromě vybraných svátků. Součástí prezentace je několikastupňový informační systém. Jeho základem jsou jmenovky u rostlin, následují naučné panely, audioprůvodce ve sklenicích, pracovní listy a další tištěné materiály, odborný výklad živého průvodce po sbírkách, až po individuální odbornou poradnu v oboru zahradnictví a botaniky, resp. odborné informace na webu zahrady. Kromě běžné otevírací doby jsou specializované kolekce prezentovány i na výstavách, kterých je během roku několik, většinou 3-5. K dalším pravidelným akcím patří Dny otevřených dveří, Jazzový večer, Noc vědců, Zahradní slavnost MU a výstavy umělecké.

V zahradě je k dispozici odborná knihovna s možností externích výpůjček, čítající kolem 1.600 položek zahradnické a botanické literatury, a dále prezenční srovnávací sbírka semen asi o 1.700 taxonech.

Zahrada vydává každoročně Index seminum - seznam semen sebraných v zahradě za daný rok. Semena slouží jednak k bezplatné výměně s ostatními zahradami po celém světě; tyto výměny jsou podmíněny mezinárodními konvencemi, kterými se řídíme, a ty nás zavazují k použití těchto semen pouze pro nekomerční účely. Semena si ale také často objednávají studenti a vědci pro svoje odborné práce.

Živý rostlinný materiál je pravidelně poskytován pro výuku na naší fakultě, Pedagogické fakultě MU, Mendelu, VFU, biologickou olympiádu i pro výuku na brněnských gymnáziích. Kromě toho se v posledních letech s rozvojem molekulárního studia rostlin rozšířilo i poskytování vzorků živých rostlin pro tyto účely pracovištím specializovaným na taxonomii, ale i pro zjišťování účinných léčivých látek v rostlinách. Jde o pracoviště jak u nás, tak i ve světě.

V botanické zahradě probíhají každoročně studentské práce, ať už bakalářské nebo následně i diplomové, pravidelnou výuku zde mají studenti různých fakult, účastníci seminářů na gymnáziích, prostory využívají studenti uměleckých škol, kteří sem chodí malovat nebo fotografovat. Zahrada je oblíbeným místem pravidelných srazů studentů, milenců, seniorů žijících v okolí, maminek s dětmi a vycházek dětí z okolních mateřských škol. Za pěkného počasí se zde často koná výuka pod širým nebem.

Obvykle jednou za dva roky se se svými rostlinami zahrada podílí na letní etapě Flory Olomouc ve společném pavilonu botanických zahrad. Svou polohou uprostřed rušného města, v krásném prostředí okolních činžovních domů, které byly v posledních letech citlivě opraveny, je zahrada oázou klidu nejen pro všechny návštěvníky, ale i pro různé živočichy. Můžeme zde vidět různé druhy menších živočichů (pijavy, žížaly, mnohonožky, stínky, drobní vodní korýši), vodního i suchozemského hmyzu (vážky, šidélka, čmeláci, včely, motýli, brouci, ploštice, mravenci), měkkýše (okružák, plovatka, hlemýžď), ryby (venku chováme karase zlatého), obojživelníky (čolci, žáby), plazy (užovka, v bazénech se v létě objevují želvy nádherné, které tam odkládají návštěvníci), ptáky (vrabci, rehci, sýkory, kosi, sojky, straky, vrány, kavky, havrani, strakapoudi, žluny, kachny divoké, holubi domácí a hřivňáci, hrdličky) a savce (myši, hraboši, veverky, zajáci, rejsci, ježci, netopýři, kuny, kočky, lidi). V areálu se vyskytuje velké množství různých druhů hub (ve fotogalerii máme zaznamenáno asi 50 druhů makromycet), řasy suchozemské i vodní, lišejníky a mechy (na soupisu mechů se pracuje).

Botanická zahrada je jedním ze zakládajících členů Unie botanických zahrad České republiky (2005); tato profesní organizace sdružuje 29 botanických zahrad a arboret u nás, které se pravidelně scházejí, spolupracují a snaží se prosazovat společné cíle.

Při naší botanické zahradě působí od roku 1996 Sdružení přátel botanické zahrady, které má 33 členů. Toto občanské sdružení pořádá přednášky a exkurze a je otevřeno dalším zájemcům.

V roce 2012 se Botanická zahrada stala členem Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu.

Zaměstnanci v botanické zahradě v roce 2013

2 VŠ (inženýrka zahradnictví, magistra botaniky), 5 SŠ s maturitou v oboru zahradník, 3 vyučení v oboru zahradník, 1 uklízečka, 2 brigádnice studentky

Vedoucí: Ing. Marie Tupá, délka zaměstnání v zahradě: 44 let

náplň činnosti: řízení a kontrola zaměstnanců, hospodaření s rozpočtem, odpovědnost za majetek, správa svěřených zařízení, většina práce sekretářky – účtování (Magion), inventarizace, docházka, cestovní příkazy apod., nákup zboží a materiálu pro práci, komunikace s vedením fakulty a dalšími odděleními fakulty, žádosti o kácení dřevin, odborný dohled nad tropickými a subtropickými skleníkovými sbírkami, jejich rozšiřování a rozvoj, určování rostlin a příprava jmenovek, příprava odborných výstav a dalších akcí, komunikace s externími dodavateli, spolupracovníky a vystavovateli, návrhy a realizace krátkodobé i dlouhodobé péče a rozvoje sbírek botanické zahrady a další zeleně v areálu fakulty na Kotlářské, návrhy a realizace krátkodobé i dlouhodobé strategie činnosti a rozvoje botanické zahrady, péče o další vzdělávání zaměstnanců zahrady, komunikace s návštěvníky, poradenská služba pro veřejnost, odborné posudky

Zástupce vedoucí a odborná pracovnice - botanička: Mgr. Magdaléna Chytrá, délka zaměstnání v zahradě: 20 let

náplň činnosti: odborný dohled nad venkovními sbírkami botanické zahrady, určování rostlin, příprava jmenovek, sběr semen a tvorba Indexu seminum, komunikace s botanickými zahradami při výměně semen, návrhy a realizace krátkodobé i dlouhodobé péče a rozvoje sbírek botanické zahrady a zeleně v areálu a strategie činnosti a rozvoje botanické zahrady, správa knihovny, informačního systému a webu botanické zahrady, tvorba naučných panelů ke sbírkám a na výstavy, poradenská služba pro veřejnost, vedení odborných exkurzí pro studenty, školy, veřejnost a U3V ve sklenicích, komunikace s návštěvníky a médii, konzultace bakalářských a diplomových prací studentů,

granty – podávání a vedení, služby o víkendech a při výstavách, komunikace s členy Sdružení přátel botanické zahrady (tajemnice), viceprezidentka Unie botanických zahrad ČR

Zahradnice ve skleníku: Jaroslava Milionová, délka zaměstnání v zahradě: 26 let
náplň činnosti: péče o rostliny ve skleníku – záливka, přesazování, množení, úklid, návrhy rekonstrukcí expozic ve sklenicích, příprava výstav, výroba dekorací, aranžování, občasné postřiky rostlin proti škůdcům, odborné provádění školních exkurzí ve skleníku, komunikace s návštěvníky, prodej vstupenek, služby o víkendech a při výstavách, úklid sociálního zařízení

Zahradnice ve skleníku: Veronika Dufková, délka zaměstnání v zahradě: 12 let
náplň činnosti: péče o rostliny ve skleníku – záливka, přesazování, množení, úklid, příprava výstav, výroba dekorací, aranžování i na dalších společenských akcích fakulty a univerzity, odborné provádění školních exkurzí ve skleníku, komunikace s návštěvníky, prodej vstupenek, služby o víkendech a při výstavách, úklid sociálního zařízení

Zahradnice ve venkovním úseku: Ivana Gajzlerová, délka zaměstnání v zahradě: 26 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – záливka, přesazování, množení, průklesty dřevin, úklid, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, úklid sociálního zařízení, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradnice ve venkovním úseku: Blanka Nováková, délka zaměstnání v zahradě: 15 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – záливka, přesazování, množení, výsevy rostlin, úklid, občasné postřiky rostlin proti škůdcům, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, úklid sociálního zařízení, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradnice ve venkovním úseku: Mária Muricová, délka zaměstnání v zahradě: 23 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – záливka, přesazování, množení, úklid, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, úklid sociálního zařízení, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradnice ve venkovním úseku: Jana Šmeralová, délka zaměstnání v zahradě: 23 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – záливka, přesazování, množení, úklid, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, péče o semennou banku, rozesílání objednaných semen, údržba zásobní zahrady a pařenišť, drobné kancelářské práce, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradník ve venkovním úseku: Vladimír Remeš, délka zaměstnání v zahradě: 20 let
náplň činnosti: výsadby a množení dřevin, údržba areálu fakulty, sekání trávy a stříhání živých plotů, průklesty a péče o dřeviny v botanické zahradě i areálu fakulty, pomoc při přenášení těžkých břemen a dalších těžkých pracích ve skleníku i na zahradě, úklid, péče o skládky kompostů a zemin a pařeniště, úklid sněhu a posyp vozovek, služby o víkendech a při výstavách, starost o nářadí, nástroje a přístroje pro práci, řidič traktoru a podnikového vozidla, nákup zboží a materiálu pro práci, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradník ve venkovním úseku: František Šlégl, délka zaměstnání v zahradě: 11 let
náplň činnosti: výsadby a množení dřevin, údržba areálu fakulty, sekání trávy a stříhání živých plotů, průklesty a péče o dřeviny v botanické zahradě i areálu fakulty, pomoc při přenášení těžkých břemen a dalších těžkých pracích ve skleníku i na zahradě, úklid, péče o skládky kompostů a zemin a pařeniště, úklid sněhu a posyp vozovek, služby o víkendech a při výstavách, starost o nářadí, nástroje a přístroje pro práci, řidič traktoru, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Uklízečka: Eva Wiacková, délka zaměstnání na fakultě: 4 roky, poloviční úvazek, uklízí kanceláře BZ i společné prostory v budově 4 a veřejné WC v zahradě.

Studentky v pokladně: Karolína Lankašová studentka VUT, Irena Varaďová studentka FSS MU, Tereza Hašková studentka FSS MU – ve službách se střídají a prodávají vstupenky do skleníků o víkendech od 9 do 15, resp. v létě do 16 hodin.

Návštěvnost v roce 2013

Počet zavíracích dní: 16

Počet otevřených dní: 349

Návštěvnost: celkem odhadem 28.800 návštěvníků
odhadem 15.000 neplacících návštěvníků (do zahrady je vstup volný),
10.307 placících návštěvníků, což je o 700 méně než v roce 2012
plné vstupné á 50 Kč: 1.587 osob
zlevněné vstupné á 25 Kč: 1.591 osob
školní exkurze s průvodcem á 30 Kč: 1.942 osob
výstavy (vstupné 60 a 30 Kč):
Výstava masožravých rostlin, květen 9 dní: 1.841 osob
Výstava sukulentů, září 8 dní: 1.100 osob
Výstava subtropických rostlin, říjen 4 dny: 630 osob
Výstava ptactva, listopad 3 dny: 1.350 osob
Jazzový večer, srpen 1 den, vstupné 150 a 100 Kč: 266 osob
Noc vědců, září 1 den, vstup zdarma, odhadem 300 osob
Dny otevřených dveří, leden 2 dny, vstup zdarma, odhadem 80 osob

Celkový zisk ze vstupného za rok 2013: 383.103 Kč

Prodej tiskovin (pracovní listy, pohledy, informační materiály, turistické známky): 17.865 Kč

Složení exkurzí: Přírodovědecká fakulta MU 80 studentů - neplacící
Pedagogická fakulta MU 70 studentů
Mendelu 20 studentů

ZŠ a SŠ 1900 žáků a studentů (tj. asi 70 školních tříd)
Ostatní 70 návštěvníků

Další akce:

Výstava posterů SZKT – Entente Florales, leden

Výstava prací žáků ZUŠ Veverčí pod vedením Běly Zemánkové při výstavě masožravých rostlin v květnu

Panelová výstava fotografií Nejvzácnější rostliny ČR na děkanátě PřF MU, únor

Zahradní slavnost MU s uměleckými díly – Martin Skalický, Michal Šmeral - sochy, září

Noc vědců, září: netopýři – Bartonička ÚBZ, klišťata – Žáková ÚEB, botanické tržiště – ÚBZ, hmyz – ÚEB, hudba - Jazzová razie, Silver Plate Puppies

Expozice Nové hudby – Brněnská filharmonie, jaro

Index seminum:

Obsahuje 992 položek, je rozeslán e-mailem do více než 300 zahrad po celém světě. My jsme odeslali 70 žádostí o semena, což je asi 1600 položek. Požadavek přišel ze 166 zahrad, což je asi 1900 položek. Studentských žádostí o semena bylo 10, celkem asi 50 položek, vědecké žádosti byly 4, celkem asi 120 položek. Došlo 203 Indexů z cizích zahrad.

Další služby poskytnuté zahradou:

Poskytnutí živých rostlin pro výuku: 10 požadavků – 40 položek

Poskytnutí živých rostlin pro vědecké účely: 4 požadavky – 50 položek

Poskytnutí sazenic Victoria cruziana k výsadbě v lázních Piešťany na Slovensku, Bojnice.

Zimní přechovávání Eichhornia crassipes pro účely letního dočišťování odpadních vod v biologických čistírnách.

Předpěstování rostlin pro výsadbu ukázky Mendelova křížení v Mendelově muzeu MU.

Poskytnutí materiálu na vánoční výzdobu Onkologického ústavu v Brně.

Výzdoba auly pro účely promoci a dalších akcí MU a PřF MU: 8x.

Zapůjčení traktoru do Centra léčivých rostlin LF MU.

Spolupráce s Ústavem botaniky a zoologie PřF MU při zimování karase zlatého.

Spolupráce se SzaŠ Rajhrad při naší výstavě sukulentů (5 dní po 2 studentech) a praxe studentů v zahradě 2 studentky po 3 týdnech.

Trvalé a dočasné umístění meteorologických přístrojů pro Geografický ústav PřF MU v zahradě.

Focení svatebčanů: 6x

Focení pro komerční účely: 2x

Spolupráce s médii, odpovědi na dotazy médií (20x), poskytování tiskových zpráv o našich akcích a otevírací době (10x).

Knihovna:

přírůstek 3 knihy + 12 titulů časopisů; 53 externích výpůjček, 4 interní studující

Žádosti a účast na grantech:

Žádost o možnost podat grant 7 zaměstnanců u Erasmu na školení v botanických zahradách Rakouska

Exkurze a účast našich zaměstnanců na kurzech a konferencích:

Valná hromada UBZČR v Praze, leden, 1 den, 2 zaměstnanci

Kurz zvyšování počítačové gramotnosti zaměstnanců absolvovaly 4 zaměstnankyně BZ, letní semestr, 6 lekcí

Exkurze do Drážďan na výstavu orchidejí 3 zaměstnanci 1 den, březen

Exkurze do Jeseníků s Arboretem, 2 zaměstnanci, 1 den, jaro

Floristický kurz České botanické společnosti, Nová Paka, 5 dní, červenec, Mgr. Chytrá

Botanické družení Unie botanických zahrad ČR, Rakovník, srpen, 2 dny, 7 zaměstnanců

návštěva na cizích výstavách: Kamélie v Rájci, Výstava kosatců v Arboretu, Vánoční výstava na Kociánce, Mendelovo muzeum MU,

Výstava kreseb na Mendelu

Účast na schůzích rady Unie botanických zahrad asi 4x, Mgr. Chytrá

Kurz angličtiny, 2 zaměstnanci letní semestr na Mendelu

Studentské práce probíhající v botanické zahradě:

1. Plán botanické zahrady, Lukáš Petera, vede Dr. Řezník, GÚ PřF MU

2. Houby a lišejníky v BZ, Jiří Záškoda, vede Petr Hrouda, ÚBZ PřF MU, obhájeno v červnu

3. Pavouci, Lucie Pravcová, vede Stano Pekár, ÚBZ PřF MU

4. Scénář k seriálu výstav v botanických zahradách ČR, Petr Kupčík, vede Olga Rotreklová, ÚBZ PřF MU

5. Naučné tabule v botanické zahradě, Pavlína Kyjovská, vede Zdena Lososová, PřF MU

Zapůjčování přednáškové místnosti v budově 4.:

Výuka antropologie – pravidelně v obou semestrech

Výuka češtiny pro cizince – pravidelně v obou semestrech

Další akce jako státnice či přijímací řízení apod. cca 3x.

Klub zahrádkářek 10x

Akce Sdružení přátel botanické zahrady:

Exkurze do Lednice, květen, 10 účastníků

Přednáška Dr. Žákové - Eichhornie, prosinec, 20 účastníků

Pracovní a stavební aktivity

9x chemický postřik proti škůdcům ve sklenicích provedený specializovanou firmou.

Pokáceno: Picea pungens, Metasequoia glyptostroboides, Chamaecyparis lawsoniana, Thuja plicata u vrátnice, Catalpa ovata, Pawlonia tomentosa na systému, Ginkgo biloba na Japonsku

Trvalé výsadby: fakulta u odpadového hospodářství: *Platycaria platycarpa*, *Magnolia grandiflora*, *M. liliiflora*, *M. stellata* 2 ks, *Aucuba japonica* 7 ks, *Euonymus japonicus* 3 ks, dosázení mezer ve svahu na Kounicové keři z vlastní produkce (50 ks), rekonstrukce záhonů podél cesty ze zahrady k vrátnici (*Rhododendrony* a trvalky), v zahradě: rekonstrukce záhonů systému rostlin podle nového systému – čeledi *Scrophulariaceae*, *Plantaginaceae*, *Liliaceae*, *Asparagaceae*, *Amaryllidaceae* a další.

Doplnění expozice ve sklenících o výstavu fosilií a poster.

Přelepení nových cedulí na systému – vývojový strom a plán systému.

Výměna kovového pěstebního stolu a plastové vany do skleníku číslo 5c – 2x.

Natření plotu podél zahrady z větší části.

Výměna 3 skel u skleníku číslo 1.

Denní sledování teploty a srážek, v roce 2013 zde bylo 569,5 mm srážek.

1 zaměstnanci bylo poskytnuto bezplatně očkování proti chřipce

Pořízení nového notebooku s dokovací stanicí.

Zakoupení nové samojízdné sekačky-traktúrku na trávu.

Oprava traktoru – zanesené filtry.

Zpracovala v lednu 2014 Mgr. Magdaléna Chytrá